

KALASTUKSESTA TENOJOEN VESISTÖSSÄ SUOMEN JA NORJAN VÄLILLÄ TEHDYN SOPIMUKSEN KALASTUSSÄÄNNÖN VOIMASSAOLON PIDENTÄMISESTÄ SOPIMINEN; VALTUUTUS NOOTTIENVAIHDON SUORITTAMISEEN

Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus tekivät 30 päivänä syyskuuta 2016 sopimuksen kalastuksesta Tenojoen vesistössä. Sopimus tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2017. Olennainen osa sopimusta on määräaikainen kalastussääntö, joka on voimassa kalastuskauden 2022 alkuun saakka. Neuvottelut uudesta kalastussäännöstä ovat viivästyneet, eikä neuvotteluista ole mahdollista saada lopputulosta ennen vuoden 2022 kalastuskauden alkua.

Sopimuksen 5 artiklan mukaan osapuolilla on yhteinen kalastussääntö rajajokiosuudella, Tenojoen vesistön kalastussääntö, joka on sopimuksen liitteenä. Kalastussääntö on voimassa viisi vuotta sopimuksen voimaantulosta. Kalastussäännön uusimisneuvottelut ovat alkaneet Suomen ja Norjan välillä vuoden 2020 keväällä. Valtioneuvosto on asettanut Suomen neuvotteluvaltuuskunnan, joka neuvottelee kalastussäännöstä Norjan neuvotteluvaltuuskunnan kanssa.

Kalastussääntöneuvottelut ovat edistyneet aikataulussa, mutta Tenojoen lohikantojen tilaa koskevan raportin mukaan Tenon lohikannat ovat heikentyneet niin merkittävästi, että nykyisen kalastussäännön mukaiset säädökset eivät ole riittäviä lohen suojeluun. Havaittu muutos liittyi lohen heikentyneeseen selviytymiseen meriympäristössä, mistä syystä Tenon vesistöön palaavien lohien määrä on edelleen pienentynyt. Neuvottelut keskeytyivät, koska lohikantojen tilan katsottiin vaativan nopeita toimenpiteitä jo kalastuskaudelle 2021. Tästä syystä Norja katsoi, että edellytyksiä neuvottelujen jatkamiselle ei ollut ja seuraava sovittu neuvottelu peruttiin.

Alkuperäinen kalastussäännön uudistusaikataulu ei ole enää mahdollinen, vaan neuvotteluille on välttämätöntä saada lisää aikaa. Kalastussääntöön on suunniteltu useita muutoksia, joiden loppuun neuvottelemineen vaatii useita maiden välisiä kokouksia. Myös lohikantojen nykytilanne edellyttää sen selvittämistä, ovatko aiemmat lohikantojen elvyttämisaikataulut mahdollisia. On tärkeää, että nykyinen määräaikainen kalastussääntö pysyy voimassa vuosittaisine muutosmahdollisuuksineen, koska ilman sitä Tenon kalastuksen käytännön säätelyä ei voida järkevästi toteuttaa. Tästä syystä Tenon kalastussäännön voimassaoloa on jatkettava 2 vuotta.

Norjan ehdotuksen mukaisesti kalastussäännön voimassaolon pidentämisestä on tarkoitus sopia Oslolla ennalta sovittujen noottiluonnosten mukaisesti toteutettavalla noottienvaihdolla.

Kalastussäännön voimassaolon pidentämistä koskeva sopimus tulee voimaan sinä päivänä, jolloin vastaanotetaan diplomaattiteitse jälkimmäinen kahdesta kirjallisesta ilmoituksesta, joiden mukaan osapuolet ovat suorittaneet loppuun sopimuksen voimaantulon edellyttämät välttämättömät valtion sisäiset menettelyt. Sopimus kalastussäännön voimassaoloajasta sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, joten se tulee saattaa voimaan eduskuntakäsittelyn kautta.

Maa- ja metsätalousministeriö on asian valmistelun aikana ollut yhteydessä ulkoasiainministeriöön ja oikeusministeriöön sekä neuvotellut asiasta Saamelaiskäräjien kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt asiasta lausuntoja Tenon kiinteistönomistajat ry:ltä, Lapin ELY-keskukselta, Suomen kalastussääntöneuvotteluvaltuuskunnan jäseniltä, Tenon kalatalousalueelta sekä Tenon lohikantojen seurantaryhmän Suomen edustajilta. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, Tenon Kiinteistönomistajat ry, ulkoministeriö sekä Utsjoen- ja Outakosken osakaskunnat yhteisellä kannanotolla. Kaikki lausunnon antaneet puolsivat kalastussäännön pidentämistä esitetyllä tavalla. Lausunnoissa korostettiin sitä, että kalastussääntöneuvottelut tulisi saattaa loppuun mahdollisimman nopeasti ja, että kalastussäännön voimassaoloa jatketaan vain välttämättömän ajan. Lisäksi Tenon Kiinteistönomistajat ry esitti, että Tenojoen kalastussopimuksen neuvotteluvaltuuskuntaa tulisi välittömästi täydentää vähintään kahdella varsinaisella jäsenellä, jotka edustavat Tenojokilaakson ulkopuolella asuvia kalastusoikeudellisten kiinteistön omistajia.

Norjan ilmasto- ja ympäristöministeriö esitti alun perin kalastussäännön voimassaoloajan pidentämistä kolmella vuodella, mutta neuvottelun jälkeen päädyttiin kahden vuoden lisäaikaan, koska tämä ehdotus sai yksimielisen kannatuksen suomalaisilta sidosryhmiltä.

Edellä olevan perusteella esitetään, että Tasavallan Presidentti valtuuttaa suurlähettiläs Mikael Antellin tai hänen estyneenä ollessaan lähetystöneuvos Maria Forslundin sopimaan noottienvaihdolla Suomen tasavallan hallituksen ja Norjan kuningaskunnan hallituksen välillä kalastuksesta Tenojoen vesistöissä tehdyn sopimuksen muuttamisesta.